

Activiteitenplan Das Beesel 2019

- Update 5 februari 2020

Bureau Meervelt,

Ecologisch onderzoek en advies

Activiteitenplan Das Beesel 2019

- Update 5 februari 2020

Status: Definitief 8 november 2019. Update 5 februari 2020 naar aanleiding van aanvullende vragen van de provincie Limburg.

In opdracht van:

Contactpersoon: mevr. M. Lemmens

Bureau Meervelt,

Ecologisch onderzoek en advies

Ing. R.A.J. Pahlplatz

Projectnummer: 19-030

Foto omslag: Dassenburcht in broekbos.

Inhoud

1.	Inleiding	1
1.1.	Aanleiding	1
1.2.	Beschrijving gebied.....	2
1.3.	Voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling.....	2
1.4.	Overwogen alternatieven	3
1.5.	Opzet van het activiteitenplan.....	3
2.	Situatie Das Beesel	4
2.1.	Situatie Das rond het plangebied ‘achterdeur’	4
2.2.	Dassen in Beesel.....	13
3.	Compenserende en mitigerende maatregelen.....	15
3.1.	Keuze locatie	15
3.2.	Kunstaburcht.....	16
3.3.	Wijze van ongeschikt maken van de bijburcht	17
3.3.1.	Planning.....	17
3.3.2.	Te nemen stappen.....	18
3.4.	Monitoring tijdens en na verplaatsing	19
4.	Afsluiting en conclusie	20
5.	Literatuur	21
	Bijlage 1 Leefwijze Das	22
	Bijlage 2 Gunstige staat van instandhouding Das	24

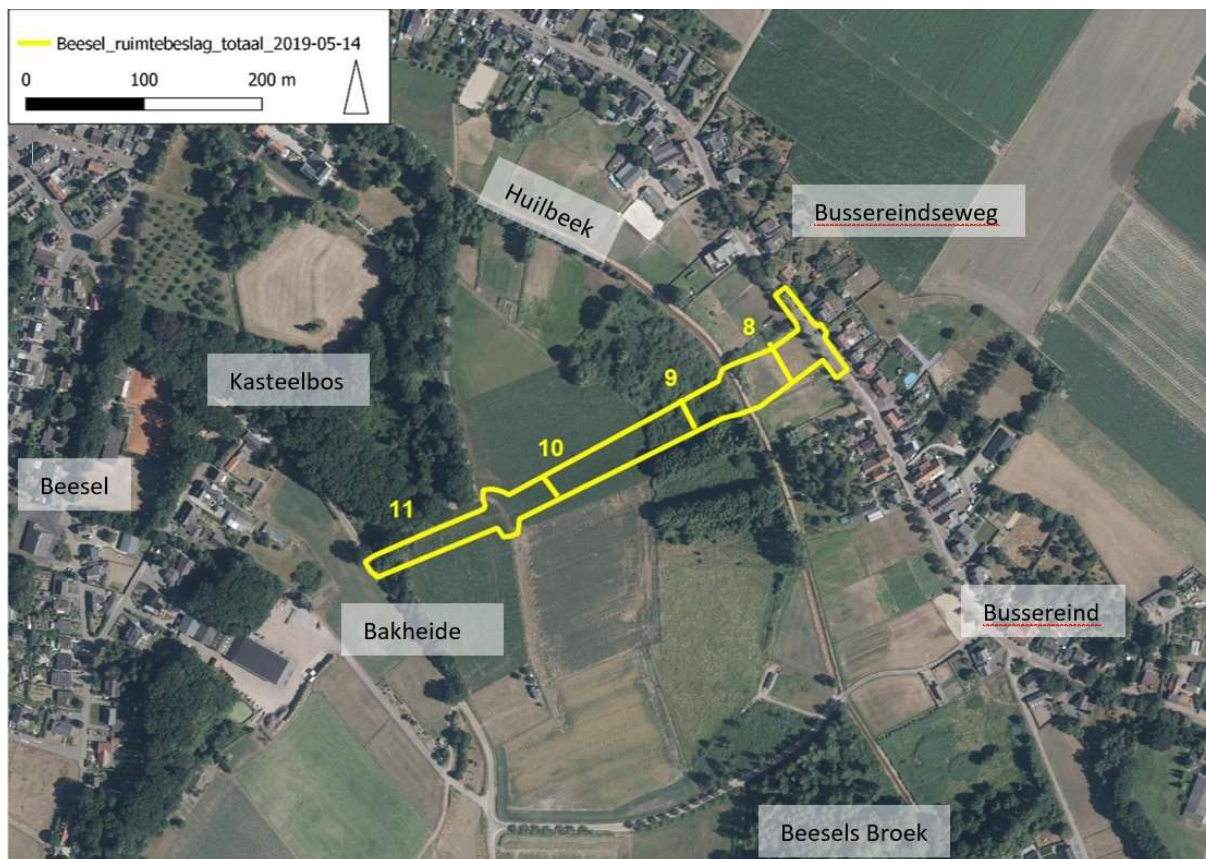
1. Inleiding

1.1. Aanleiding

Waterschap Limburg heeft het voornemen de bestaande dijk in Beesel te versterken en aan te sluiten op hoger gelegen grond en het dorp verder tegen hoogwater te beschermen door het aanleggen van twee nieuwe dijken om de zogenaamde 'achterdeuren' te sluiten. Eén achterdeur betreft de dijkvakken 8 t/m 11 zoals aangegeven in figuur 1 en is het deel van het plangebied in Beesel dat een rol speelt in dit activiteitenplan. De werkzaamheden kunnen een effect hebben op beschermde flora en fauna. Daarom is in de periode 2016 - 2019 onderzoek uitgevoerd om zicht te krijgen op (mogelijk) aanwezige beschermde flora en fauna in de plangebieden en de mogelijke effecten van de werkzaamheden. De effecten op beschermde natuurwaarden zijn beoordeeld in de 'Effectenbeoordeling flora en fauna Beesel' (Bureau Meervelt, 2019). De effectenbeoordeling is als bijlage opgenomen bij de ontheffingsaanvraag.

Uit deze effectenbeoordeling blijkt dat van Das een hoofd- en bijburcht en een dassenpijp aanwezig is in en nabij het plangebied 'achterdeur'. Door de aanleg van de nieuwe dijk wordt de bijburcht vernietigd en treden storingsfactoren op die mogelijk leiden tot tijdelijke verstoring van de hoofdburcht. Het inzicht over het al dan niet mogelijk verlaten van een burcht door versturende werkzaamheden is ten opzichte van het Activiteitenplan van 8 november bijgesteld op basis van een onderzoek dat is uitgevoerd in het kader van de verbreding van de Rijksweg A27 (Bakker *et al.*, 2019). Over het hele traject van de weg waar wegverbreding plaatsvindt zijn territoria van dassen gevonden. 3Angle heeft in het kader van de wegverbreding dassenonderzoek uitgevoerd waarbij in totaal 24 dassen werden uitgerust met zenders. Individuele dassen werden gevolgd gedurende perioden variërend van een halve maand tot meer dan 12 maanden. De verbreding van de snelweg vond plaats op 100 meter en meer van burchten, tot op minder dan 10 meter afstand van een burcht werd een geasfalteerd fietspad aangelegd en tot op minder dan 20 meter van het foerageergebied werden frequent materialen aan- en afgevoerd. De werkzaamheden hadden geen aantoonbaar effect op de dassenpopulatie. Bakker *et al.*: *'Wel was er soms sprake van tijdelijke en lokale verstoring van het gedrag van individuele dassen. Deze verstoringen hadden echter geen negatief effect op territoriumniveau. Dassentunnels, die niet voor dagelijks foerageren noodzakelijk waren, werden na de verbreding of werkzaamheden snel weer gebruikt. Daarnaast waren territoria voldoende groot om een eventueel tijdelijk effect op het foerageergebied op te vangen.* Uit het onderzoek blijkt dat Dassen erg vasthoudend zijn in het gebruik van een burcht. De oorspronkelijke inschatting dat de burcht in het plangebied voor de 'achterdeur' waarschijnlijk (tijdelijk) verlaten wordt, wordt op grond hiervan bijgesteld naar 'mogelijk'.

Voor het vernietigen van de bijburcht en het mogelijk tijdelijk verstoren van de hoofdburcht (met mogelijk tijdelijk verlaten als gevolg) is een ontheffing nodig op grond van de Wet natuurbescherming en zijn mitigerende en compenserende maatregelen nodig. In dit activiteitenplan worden de mitigerende en compenserende maatregelen beschreven. Het activiteitenplan maakt deel uit van de aan te vragen ontheffing.

Figuur 1: Permanent ruimtebeslag van de aan te leggen nieuwe dijk met de dijkvakken (8 t/m 11, "achterdeur")(dijkvakken bij benadering) (PDOKviewer, 2019).

Naar aanleiding van aanvullende vragen van de provincie op 13 december 2019 (kenmerk provincie 2019/91201, zaaknummer 2019-206339) zijn in dit activiteitenplan aanvullingen opgenomen. De vragen die in deze aanvullingen beantwoord worden betroffen de omvang en functionaliteit van het foerageergebied en het aantal dassen dat aanwezig is in de burcht.

1.2. Beschrijving gebied

De aan te leggen dijk komt tussen de Bussereindseweg en de weg Bakheide. Het gaat hier om een kleinschalig agrarisch landschap met bos in en rond het dal van de Huilbeek. Het gebied wordt aan drie zijden omsloten door de bebouwde kom van Beesel en de lintbebouwing langs de Bussereindseweg. De bebouwing vormt een vrij harde, voor grotere zoogdieren moeilijk passeerbare grens.

Het 28 hectare grote reservaat Beesels Broek ten zuidoosten van het gebied is gevarieerd en bestaat uit elzenbroek- en populierenbos, afgewisseld met kleine vochtige graslandpercelen.

1.3. Voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling

De achterdeur betreft de dijkvakken 8 tot en met 11. Het gaat om een geheel nieuwe dijk door het dal van de Huilbeek (zie figuur 1). Voor uitgebreidere informatie over dit project wordt verwezen naar de Effectenbeoordeling en naar paragraaf 3.2 van het Ontwerp Projectplan Waterwet dijkverbetering Beesel (Waterschap Limburg, 29-05-2019)¹. In dit laatste document is een uitgebreide beschrijving opgenomen van de voorgenomen ontwikkeling. Het

¹ In te zien via de site van het Waterschap Limburg en de volgende link:

plangebied blijft tijdens de werkzaamheden passeerbaar voor de Dassen en blijft deel uitmaken van het foerageergebied. Na de aanleg van de dijk wordt de dijk ingezaaid en wordt een maaibeheer ingesteld van circa twee keer per jaar. Het gras bereikt min of meer zijn natuurlijke lengte. De soorten komen tot volle bloei en zaadzetting, fauna kan hiervan profiteren. Lang gras sluit goed aan bij de waterstaatkundige eisen en levert dus ook een bijdrage aan ecologische doelstellingen. De dijk blijft na aanleg passeerbaar voor de Dassen zodat ook het noordelijk deel van het foerageergebied bereikbaar blijft.

1.4. Overwogen alternatieven

In de Nota Voorkeursalternatief² zijn het voorkeursalternatief voor de dijkversterking van dijktraject Beesel en de afwegingen om tot dit besluit te komen vastgelegd. Vervolgens zijn in de planfase bij de nadere uitwerking van het voorkeursalternatief een vijftal varianten beschouwd en afgewogen op zes hoofdaspecten. De afwegingen zijn opgenomen in de afwegingstabel in bijlage 3 van het Ontwerp Projectplan Waterwet. Met een memo van 13 december 2019 is op verzoek van de provincie een aanvulling gegeven op de onderbouwing van het gekozen tracé waarvan hieronder een korte samenvatting.

Er is drie jaar, deels gezamenlijk met de omgeving, gestudeerd op de best mogelijk locatie voor de achterdeur. Daarbij wogen de mate van bescherming tegen hoog water, behoud van het winterbed, ruimtelijke kwaliteit, draagvlak en kosten het zwaarst. De dassenburcht was ten tijde van deze afweging niet bekend. Was de dassenburcht wel in beeld geweest, dan was de keuze niet anders geweest. Voor Das is een kunstburcht een goed alternatief voor de huidige locatie van de burchten. In dat licht gezien hebben andere belangen een zwaarder gewicht gekregen en is er geen aanleiding de eerder gemaakte tracékeuze te heroverwegen. De bijburcht die door de ontwikkeling wordt vernietigd, ligt in een broekbos op enige afstand van een hoofdburcht. Een broekbos is een ongewone locatie voor een dassenburcht. Normaliter is de grondwaterstand in een broekbos hoog waardoor de kans op vestiging van een burcht is uit te sluiten. Door de droge zomers is het waterpeil echter gezakt en het broekbos droog komen te staan. Vestiging is hierdoor mogelijk geweest.

Door de aanleg van een kunstburcht wordt de dassen een veilig alternatief geboden. De kunstburcht blijft droog in perioden met hoog water in tegenstelling tot de huidige locatie van de burchten, waardoor het risico op slachtoffers aanmerkelijk wordt verminderd. Bij de keuze van de aan te leggen kunstburcht is rekening gehouden met de aanwezige rust (geen recreatieve functie in de directe omgeving) en geschikt foerageergebied (feitelijk midden in het beekdal, in dat opzicht zeer gunstig gelegen).

1.5. Opzet van het activiteitenplan

In hoofdstuk 2 wordt de situatie geschetst met betrekking tot Dassen in het plangebied en in en rond Beesel. In hoofdstuk 3 worden de compensatie, de benodigde stappen en de monitoring uitgewerkt. Hoofdstuk 4 betreft de afsluiting en conclusie.

file:///C:/Users/Eigenaar/Downloads/pd-io_98_005_ontwerp-projectplan_waterwet_beesel%20(6).pdf

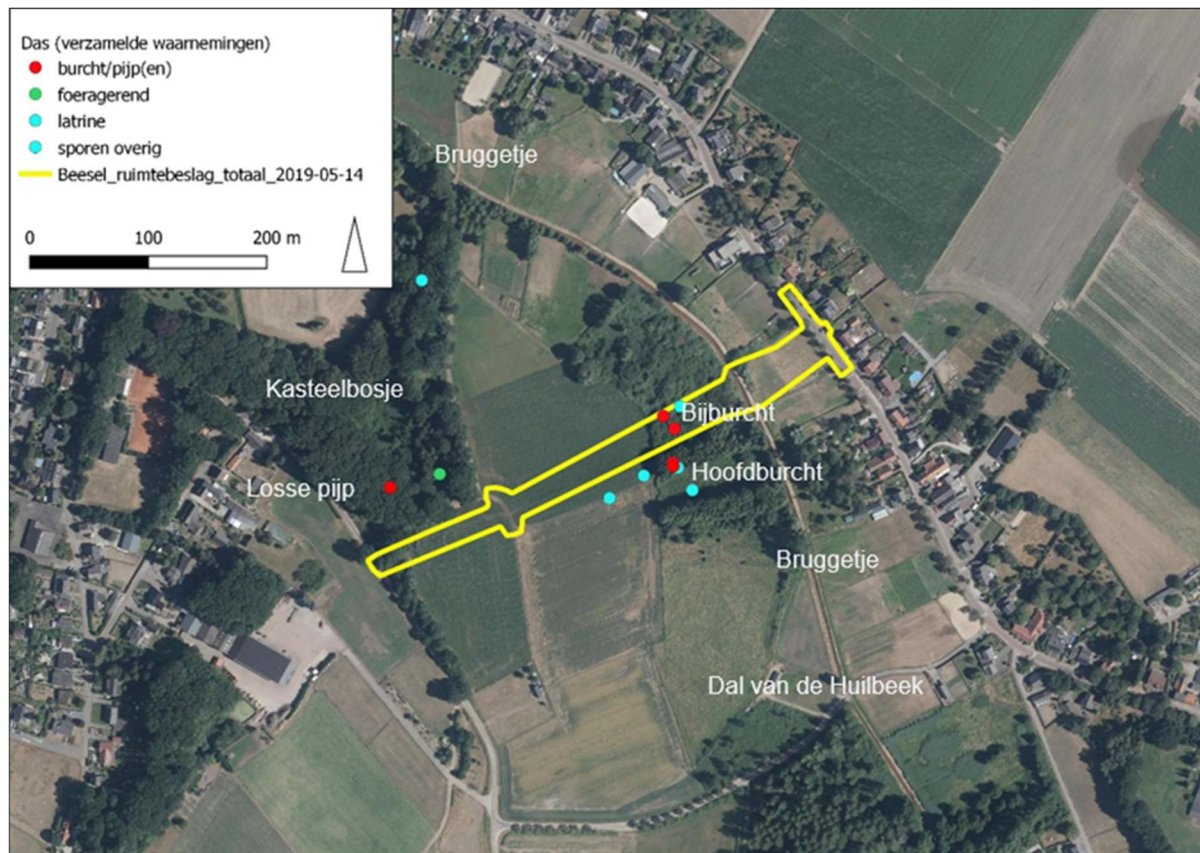
² PP.13.004 Nota voorkeursalternatief DR73 Beesel - Hoogwaterbeschermingsprogramma Noordelijke Maasvallei. Witteveen+Bos, Arcadis, 23-03-2018. In te zien op de site van het Waterschap Limburg en te downloaden via de volgende link: <https://www.waterschaplimburg.nl/projectinformatie/dijkversterking-b/>

2. Situatie Das Beesel

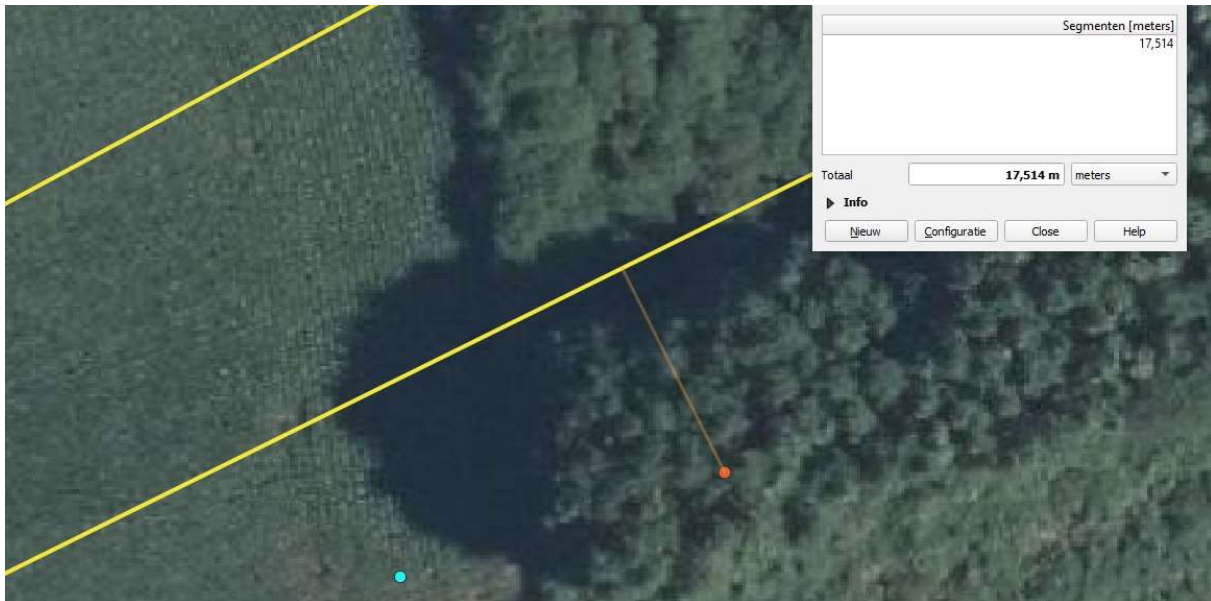
2.1. Situatie Das rond het plangebied 'achterdeur'

Op 15-12-2017 en 12-03-2018 is in de omgeving van het plangebied onderzoek gedaan naar verblijfplaatsen en sporen van Das en Bever (zie ook CB 13.001 Onderzoek flora en fauna dijktraject Beesel). Het toen gehanteerde onderzoeksgebied overlapte nog niet geheel met het huidige plangebied. Tijdens deze bezoeken werd een juveniele Das foeragerend aangetroffen in het Kasteelbosje (voor de ligging hiervan zie figuur 2) en werd ten noorden daarvan een latrine aangetroffen. In december 2018 werd één dassenburcht aangetroffen en in januari 2019 werden twee bewoonde dassenburchten aangetroffen. Op 22 februari 2019 zijn tevens verse sporen (twee latrines) gevonden. Op 19 mei was één van de in januari gevonden burchten verlaten (de bijburcht in het plangebied); er waren rondom deze burcht geen verse sporen aanwezig en de wilgen in de buurt waren er dicht overheen gevallen. De andere nieuwe burcht (nu als hoofdburcht aangemerkt) werd intensief door Das gebruikt. Vlakbij een pijp lagen acht latrines en er waren nieuwe pijpen gegraven. Ook lag er vers materiaal van riet en gras bij en richting de ingang van één van de pijpen. Tijdens een aanvullend bezoek in het kader van de ontheffingsaanvraag op 1 augustus 2019 werd geconstateerd dat de bijburcht nog wel belopen wordt maar niet intensief, de hoofdburcht werd wel intensief gebruikt. Ook werd een belopen dassenpijp in het kasteelbos vastgesteld.

De hoofd- en bijburcht liggen in het dal van de Huilbeek, de losse pijp ligt in een zandopduiking op de westelijke dalflank. In figuur 2 zijn de burchten, de pijp en overige sporen weergegeven ten opzichte van het plangebied. De bijburcht in het plangebied wordt vernietigd door de aanleg van de dijk.

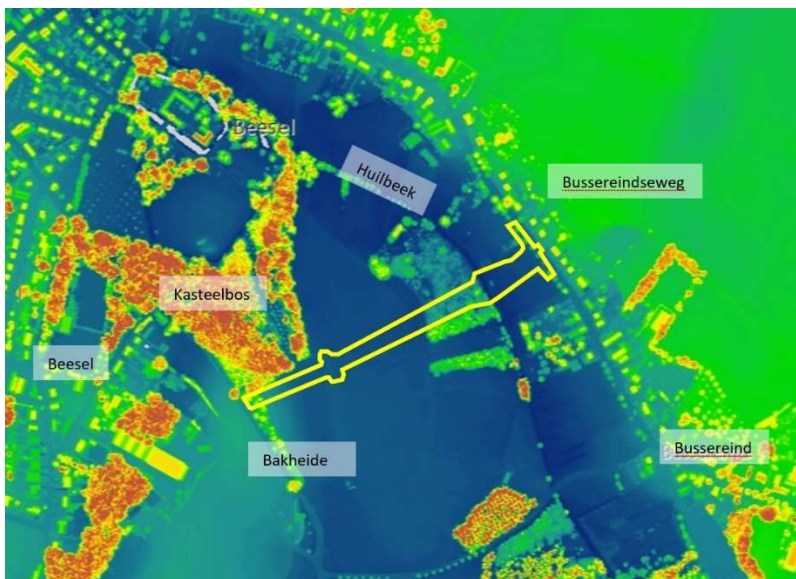
Figuur 2: Overzicht burchten en pijpen (PDOKviewer, 2019). De gele lijnen geven het ruimtebeslag aan.

Figuur 3: Afstand van hoofdburcht tot de werkgrens van het plangebied is ruim 17 meter.

De losse pijp die aanwezig is in het kasteelbosje betreft een pijp die is belopen (ook dassenhaar bij de ingang). De pijp ligt in een hoog deel van het bosje. Het kasteelbosje wordt aan deze zijde intensief recreatief gebruikt door kinderen; er zijn takkenhutten aanwezig en veel sporen van activiteiten van kinderen. Mogelijk vindt hier met regelmaat verstoring plaats waardoor op deze locatie geen hoofdburcht tot ontwikkeling is gekomen. Gezien de korte afstand waarop de hoofd- en bijburcht en de dassenpijp liggen is vrijwel zeker dat het om dezelfde dassenfamilie gaat. De locatie waar de burcht en bijburcht liggen is a-typisch: het is een laaggelegen vrij vochtig gebied (zie figuur 4).

De (bij)burchten liggen op zeer korte afstand van een maisperceel waar vraatsporen aanwezig waren. De directe omgeving van de burchten en de pijp is zeer geschikt als foerageergebied voor Dassen door de kleinschaligheid, de afwisseling in teelten (divers voedselaanbod) en de aanwezigheid van paardenweides (aanbod regenwormen) aan de oostkant van de Huilbeek (zie figuren 5, 9 en 10).

Figuur 4: Hoogtekaart met ligging plangebied. Bron: Actuele hoogtekaart Nederland. De hoogte wordt relatief aangeduid met kleuren: de hoogste delen zijn rood weergegeven, de laagste delen blauw. Goed zichtbaar is dat het dal van de Huilbeek laaggelegen is. Het kasteelbos ligt hoger.

Figuur 5: In het bosje onder de blauwe pijl is een hoofdburcht aangetroffen, deze blijft behouden. In het struweel onder de rode pijl is een bijburcht aangetroffen, deze verdwijnt onder de dijk. In het bosje op de voorgrond is een dassenpijp aangetroffen. In de mais rechts in beeld werden vraatsporen aangetroffen.

Figuur 6: Bijburcht in het plangebied.

Figuur 7: Bosje waarin de hoofdburcht ligt.

Figuur 8: Een van de pijpen van de hoofdburcht.

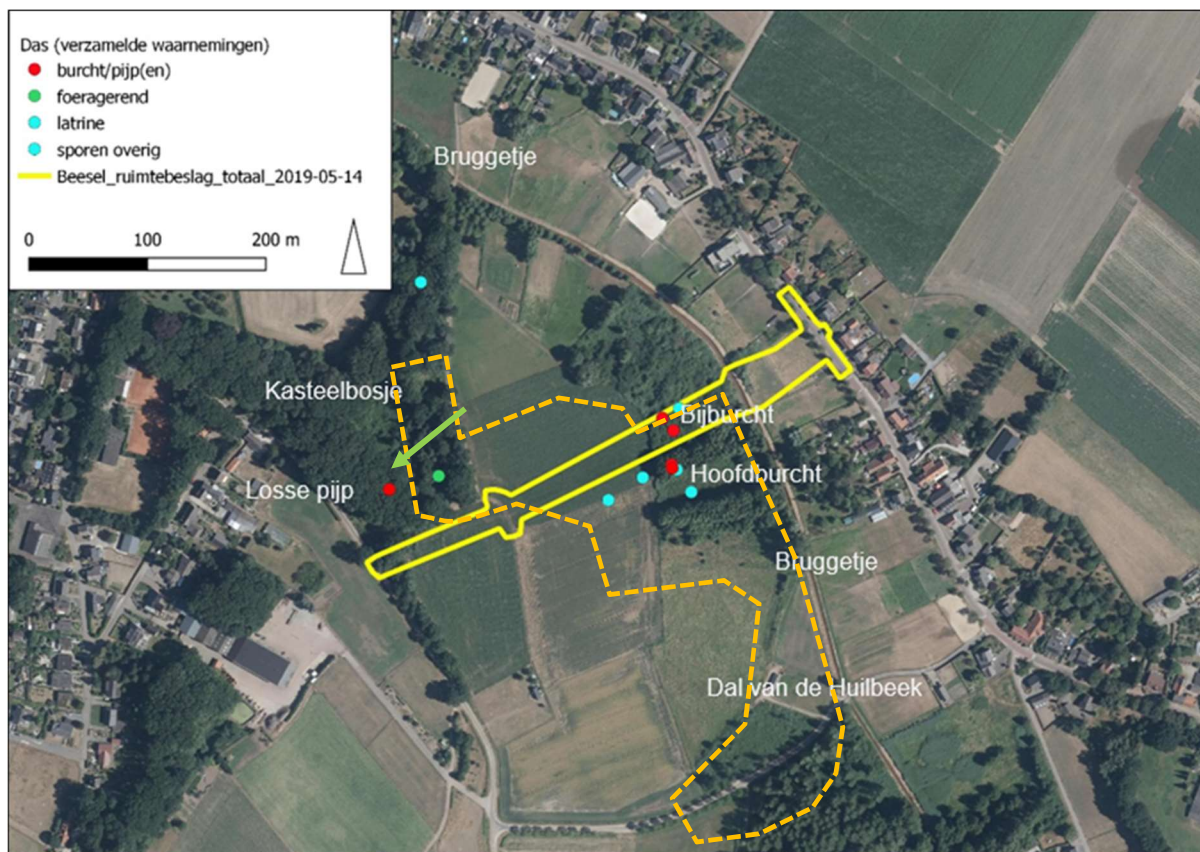

Figuur 9: Paardenweides aan de oostkant van de Huilbeek met aan de westkant van de beek het bosje met de burcht.

Figuur 10: Vraatsporen in de Mais nabij de burcht.

Een aanvullend veldbezoek naar aanleiding van deze vragen is gebracht in op 2 januari 2020. Op basis van dit veldbezoek en eerdere veldbezoeken in 2018 en 2019 worden de aanvullende vragen in deze update beantwoord. Aanvullend onderzoek door middel van wildcamera's wordt in dit stadium niet nodig geacht, camera's worden wel ingezet bij het vernietigen van de bijburcht. Op basis van de bevindingen tijdens de veldbezoeken (aantal pijpen, gebruikssporen) in combinatie met expert judgement kan afgeleid worden dat het om een kleine dassenfamilie gaat van maximaal vijf dassen.

Figuur 11: Bekende verspreiding periode 2018 - 2019

Voor wat betreft het veldbezoek in januari 2020 is het van belang te melden dat binnen de oranje contour (in bovenstaande figuur aangegeven) zeer veel sporen van Wild zwijn aanwezig waren. Hierdoor waren latrines niet (meer) zichtbaar met uitzondering van één latrine in het kasteelbosje. Deze latrine is met de groene pijl weergegeven en ligt dus iets noordelijk dan de al eerder aangetroffen latrine in het kasteelbosje.

Hoofd-, bijburcht en losse pijp waren nog aanwezig in januari 2020 mét sporen van gebruik; rond de pijpen van de hoofdburcht en bijburcht was beperkt vers zand te zien, overigens zonder pootafdrukken. De hoofdburcht heeft in januari 2020 vijf pijpen. De bijburcht twee tot drie; twee pijpen lijken in dezelfde gang uit te komen en/of een van deze pijpen is een ingestorte gang. In onderstaande foto's wordt een indruk gegeven van de situatie in januari 2020.

Figuur 12 en 13: Losse pijp in het kasteelbosje met rechts de enige duidelijk aanwezige latrine.

Figuur 14: Twee van de vijf pijpen van de hoofdburcht in januari 2020.

Figuur 15: Twee van de drie pijpen van de bijburcht 2020. Het lijkt hier te gaan om een ingestorte pijp.

Figuur 16: Het bosje ten zuiden van de hoofdburcht was plaatselijk bijna vlakdekkend omgewoeld door Wild zwijn.

In onderstaande foto zijn de in het veld duidelijk waarneembare wissels weergegeven (op de foto is onder de noordelijke pijl een wissel zichtbaar die richting beek loopt en richting agrarisch gebied). Hierbij moet opgemerkt worden dat de Wilde zwijnen ook wissels gebruiken. Duidelijk is de loop te zien naar het agrarisch gebied en de paardenweitjes ten oosten van de Huilbeek (via een begroeid bruggetje met wissel). Richting het bruggetje zijn dassenharen aan een prikkeldraadje gevonden. Richting agrarisch gebied werden alleen zwijnenharen in het prikkeldraad gevonden.

In het agrarisch gebied waren in januari 2020 geen prenten van Das of wissels te zien (in 2019 werden hier wel foerageersporen in Mais gevonden), wel wroetsporen en veel pootafdrukken van Wild zwijn. Prenten van Das zijn op geen enkele locatie gevonden, mogelijk hebben de zwijnen deze prenten van Das uitgewist. In het hele bosje ten zuiden van de burcht was de grond erg omgewoeld door Wilde zwijnen.

Figuur 17: Gebruikerssporen (geen pootafdrukken, alleen betreden grond rond de pijpen van Das) en wissels in januari 2020 rond de hoofdburcht en bijburcht. Het ovaal met de onderbroken groene lijn geeft de bijburcht aan, het ovaal met de groene lijn de hoofdburcht. Het volledige groene ovaal is de locatie van de aan te leggen kunstburcht (zie ook hoofdstuk 3).

Op basis van gebruikssporen, landschapskenmerken en kennis van het leefgebied van de Das vormt het groen omlijnd gebied in onderstaande foto het preferent leefgebied met paardenweitjes ten oosten van de Huilbeek en aan de westzijde onder meer grasland, boomgaard en mais als teelten. Het gebied ten zuiden hiervan is uitloopgebied. Op basis van de aangetroffen sporen wordt de burcht bewoond door een kleine familie (minimaal twee en maximaal vijf dassen).

Figuur 18: Preferent leefgebied rond de aangetroffen hoofdburcht en bijburcht van Das.

2.2. Dassen in Beesel

Midden-Limburg ten oosten van de Maas vormt een van de beste leefgebieden in Limburg voor Dassen. Door het terrassenlandschap van de Maas, de vele beken die van het hoogterras naar de Maas stromen en het relatief kleinschalige cultuurlandschap zijn hier veel geschikte foerageergebieden en bewoningslocaties. De omgeving van

Beesel, met een relatief kleinschalig cultuurlandschap, is hiervan een goed voorbeeld. Dassen zijn territoriaal en blijven jaarrond in hun territorium. De gehele omgeving van Beesel is te beschouwen als leefgebied van Dassen.

Aanvulling: De waarnemingen van Arcadis gedaan tijdens het onderzoek in het kader van de dijkverzwaring zijn onlangs in de NDFD opgenomen. De waarnemingen van Bureau Meervelt (veldbezoek januari 2020) zijn ingevoerd in waarneming.nl, deze waarnemingen worden op termijn ook opgenomen in de NDFD maar ontbreken nog in onderstaande kaart. Uit het laaggelegen Beesels Broek zijn behalve de noordelijke burcht en bijburcht geen burchten bekend in de NDFD.

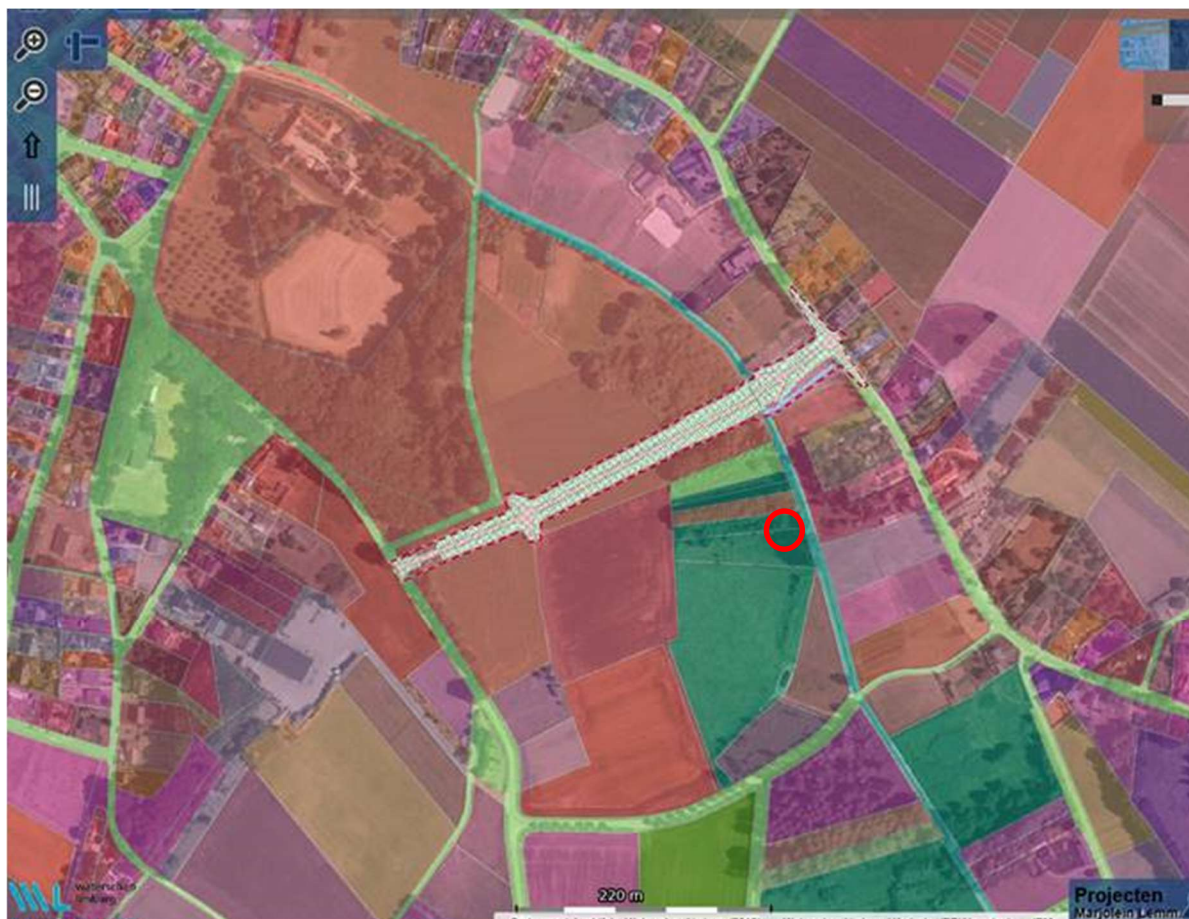
Figuur 19: Waarnemingen van Das in de omgeving van Beesel en Rijkkel (NDFD waarnemingen in de laatste vijf jaar).

3. Compenserende en mitigerende maatregelen

3.1. Keuze locatie

De bijburcht in het plangebied (tussen de gele lijnen in figuur 2) wordt vernietigd tijdens de aanleg van de dijk. De kans dat de hoofdburcht net buiten het plangebied en/of de dassenpijp in het bosje tijdelijk worden verlaten door verstoring tijdens de werkzaamheden is aanwezig. Uitgaande van een worst-case-scenario is de compensatie daarom ook gericht op het bieden van een alternatief bij tijdelijke verstoring van de hoofdburcht.

Binnen het huidige territorium zijn mogelijkheden voor (de aanleg van) een nieuwe verblijfsplaats als vervanging voor de bijburcht en als tijdelijke uitwijkmogelijkheid. Omdat het preferente leefgebied grotendeels erg laag ligt is de meest voor de hand liggende optie een locatie in het kasteelbos. De aanleg van een kunstburcht is hier echter niet mogelijk gebleken (geen medewerking eigenaar). Aangezien de huidige pijp die in dit kasteelbos aanwezig is, net als de hoofdburcht op korte afstand van het plangebied ligt, dient een alternatief aangeboden te worden op enige afstand van het plangebied. Ten zuiden van het plangebied liggen percelen van Staatsbosbeheer. In figuur 12 worden deze gronden donkergroen weergegeven. Staatsbosbeheer werkt mee aan de aanleg van een kunstburcht hier in het kader van het leveren van groene diensten aan overheden.

Figuur 20: Ligging gronden Staatsbosbeheer (donkergroen) met de locatie voor de aanleg van een kunstburcht.

In figuur 20 is de locatie weergegeven (rode cirkel) voor aanleg van de kunstburcht. Deze locatie ligt op een afstand van 100 meter van de hoofdburcht én in het preferente leefgebied gezien de vraatsporen en de aangetroffen wissel over het bruggetje ten zuiden van deze locatie. De afstand tot de aan te leggen dijk van deze locatie is groot genoeg om niet verstoord te worden door de aanlegwerkzaamheden; het aanwezige bosje ten noorden van deze locatie

zorgt voor een visuele afscheiding. De locatie is bovendien erg rustig gelegen (geen wandelpaden in de directe omgeving) en de burcht ligt op deze locatie te midden van vochtige graslanden en daarmee kwalitatief hoogwaardig foerageergebied. Het pad langs de Huilbeek vormt een geschikte verbindingszone naar zuidelijker gelegen geschikte foeragegebieden.

Ook deze locatie is net als de hoofdburcht laaggelegen maar kan door extra ophoging van het 'fundament' van de burcht geschikter gemaakt worden dan de huidige hoofd- en bijburcht. De locatie van de kunstburcht wordt daarom opgehoogd met een laag zand van 50 cm.

Zowel Staatbosbeheer als de gemeente Beesel hebben hun goedkeuring gegeven aan deze locatie (zie ook de brief van 5 februari met antwoorden op de aanvullende vragen van de provincie).

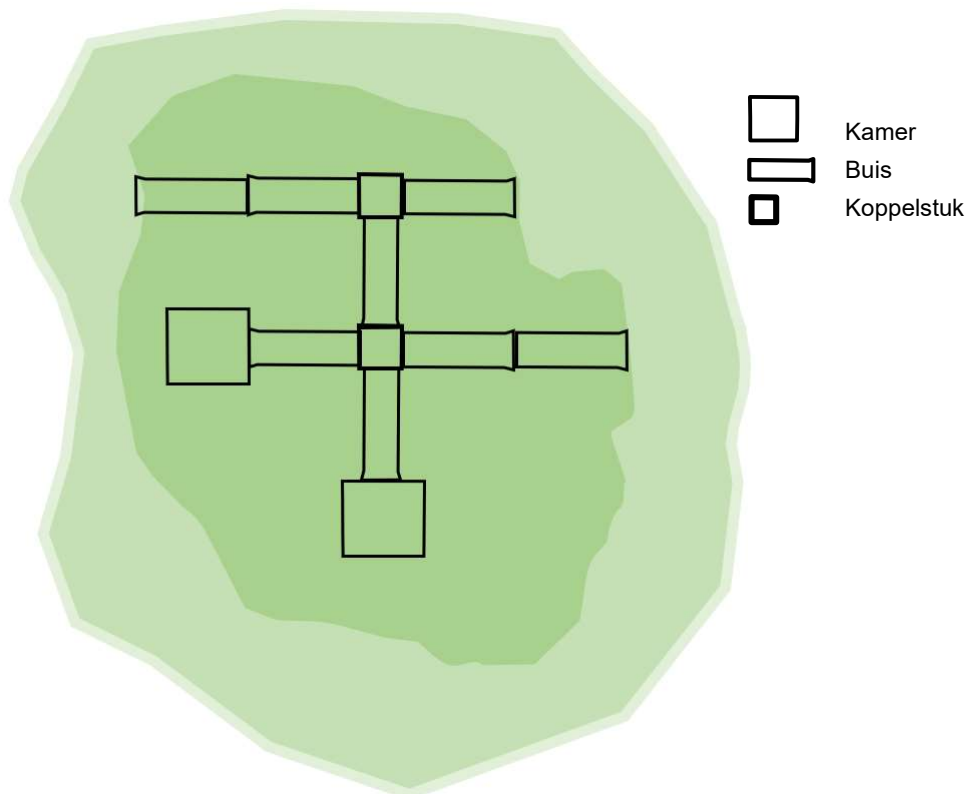

Figuur 21: Foto locatie (met verbeelding kunstburcht).

3.2. Kunstburcht

Om plaats te bieden aan vijf dassen dient de kunstburcht een grootte te hebben van ten minste 36 m², 1,5 meter hoogte in het centrale deel en een natuurlijk gevormde taludhelling van 1:2 (zie figuur 22). De kunstburcht wordt voorzien van twee kamers en drie pijpen (gresbuizen). De kamers worden gevormd door op de kop geplaatste bijpassende systeempotten of metselwerk met baksteen. De precieze ligging van de pijpen wordt tijdens de aanleg op de locatie bepaald onder begeleiding van een ecooloog. Op en rond de nieuwe kunstburcht wordt doornstruweel (Meidoorn en Sleedoorn) aangeplant ter bescherming van de burcht en de rust rond de burcht. De Dassen hebben de mogelijkheid de burcht verder zelf uit te bouwen. Vanwege de locatie in het dal van de Huilbeek wordt rekening gehouden met een extra aanleghoogte van 50 cm zodat de burcht in tijden met hoogwater droog blijft. De burcht wordt als het ware op een soort terpje aangelegd te worden.

De kunstburcht wordt zo spoedig mogelijk na vestiging van recht van opstal aangelegd. Indien mogelijk (mede afhankelijk van het tijdstip van verlening van de ontheffing) wordt de burcht nog voor het broedseizoen van 2020 aangelegd (voor 15 maart 2020). Deze voorziening kan dan vertrouwd worden bij de dassenfamilie en kan als tijdelijke of permanente uitwijklocatie dienstdoen.

Figuur 14: Schematische weergave van de aan te leggen kunstburcht. Dit betreft een impressie, ligging van de pijpen kan aangepast worden aan de situatie ter plekke en vindt plaats onder begeleiding van een ecooloog. De kleuren geven een relatieve hoogte aan, het middedeel wordt hoger, de randen worden lager

3.3. Wijze van ongeschikt maken van de bijburcht

3.3.1. Planning

In tabel 1 is aangegeven wanneer bepaalde werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden. Voor de werkzaamheden in het plangebied ter hoogte van de hoofdburcht geldt dat alle activiteiten waar voertuigen en/of machines bij zijn betrokken kunnen worden aangemerkt als activiteit waarbij de hoofdburcht beïnvloed wordt (gezien de afstand van 17 meter van de hoofdburcht tot de plangrens). Dit betekent dat de werkzaamheden in een beperkte tijdspanne uitgevoerd moeten worden. De aanleg van de kunstburcht wordt vooraf gemeld bij de provincie Limburg.

Tabel 1: Op hoofdlijnen weergegeven de perioden waarin activiteiten al dan niet uitgevoerd kunnen worden. Bron: Kennisdocument Das, BIJ12.

	jan	febr	mrt	apr	mei	juni	juli	aug	sept	okt	nov	dec
Activiteiten die de hoofdburcht beïnvloeden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Activiteiten die een bijburcht of vluchtpijp beïnvloeden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Activiteiten die alleen de habitat beïnvloeden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

■	Activiteiten kunnen in principe niet uitgevoerd worden
■	Activiteiten kunnen mogelijk uitgevoerd worden. Bij hoofdburchten is dit de minst kwetsbare periode binnen de kwetsbare periode voor het uitvoeren van de activiteiten. Raadpleeg een dassendeskundige voor de eventuele mogelijkheden.
■	Activiteiten kunnen in principe uitgevoerd worden

3.3.2. Te nemen stappen

Na de aanleg van de kunstburcht dient een periode van minimaal een half jaar rust ingelast te worden zodat de Dassen de burcht kunnen inspecteren en eraan kunnen wennen. De werkzaamheden die moeten leiden tot het ongeschikt maken van de bijburcht worden hieronder stapsgewijs toegelicht: De meest versturende werkzaamheden (zagen, uitrasteren, het plaatsen van de duiker in de Huilbeek) dienen uitgevoerd te worden buiten de kraamperiode (kraamperiode valt in de periode december tot en met juni) en voor de winterrust. Dat betekent dat de werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd in de periode juli tot en met november:

1. De bijburcht wordt pas uitgerasterd als zeker is dat de aanleg van de nieuwe dijk op deze locatie doorgaat. Het moment van uitrasteren wordt gemeld bij de provincie.
2. De locatie van de hoofdburcht (het bosje aan de zuidzijde van het plangebied) dient vrij te blijven van activiteiten.
3. Alle werkzaamheden (dus ook de werkzaamheden aan de dijk) dienen uitgevoerd en beëindigd te worden voor zonsondergang, maar niet later dan 19.00 uur zodat wissels weer toegankelijk zijn, afval is opgeruimd en gebruikte machines en voertuigen buiten een straal van 20 meter van de hoofdburcht zijn verwijderd.
4. Eind juli: de locatie van de burcht dient voor de uitvoerders herkenbaar gemaakt te worden c.q. afgezet te worden met linten.
5. Eind juli: vellen van de opstand waarin de bijburcht ligt, startend vanuit het westelijk gelegen agrarisch gebied. In een straal van 20 meter rond de bijburcht dient klein materieel gebruikt te worden (handmatig zagen, geen voertuigen rond de burcht). De velrichting van de bomen dient van de hoofdburcht en de bijburcht af te zijn. Het vrijkomende hout wordt direct afgevoerd.
6. Eind juli: raster plaatsen met uitloopvoorziening voorzien van een 'terugslagklep' zodat eventueel nog aanwezige dieren wel uit het raster kunnen, maar hier niet meer terug kunnen komen.
7. Half september (minimaal twee weken na het uitrasteren) kunnen de pijpen handmatig open worden gemaakt om er zeker van te zijn dat geen dassen meer aanwezig zijn.

8. Vlak voor aanvang van de aanlegwerkzaamheden van de dijk kan het raster verwijderd worden. De aanlegwerkzaamheden in dijkvak 8 en 9 dienen in een zo kort mogelijke tijdspanne te worden uitgevoerd, zo mogelijk voor december.

Leefgebied/foerageergebied

Gezien de huidige inrichting van het dal van de Huilbeek zijn maatregelen ter verbetering van het foerageergebied voor Dassen niet nodig. Het dal is nu zeer geschikt als foerageergebied (getuige de aanwezigheid van een kraamburcht). Na de aanleg van de nieuwe dijk treedt geen substantiële wijziging op in het gebruik van de gronden en treedt geen achteruitgang op in de kwaliteit van het leefgebied. De dijk is passeerbaar voor Dassen.

3.4. Monitoring tijdens en na verplaatsing

Nummering volgt op de nummering in de vorige paragraaf:

9. De zaagwerkzaamheden binnen een straal van 20 meter van de bijburcht worden onder begeleiding van een ecooloog uitgevoerd.
10. Bij de uitloopvoorziening en de hoofdburcht worden uit het oogpunt van zorgvuldigheid wildcamera's geplaatst, zodat gecontroleerd kan worden hoe dieren zich rond de bijburcht en hoofdburcht gedragen.
11. Het aangebrachte raster en de terugslagklep worden na aanbrengen gecontroleerd door een ecooloog.
12. Het uitgraven van de pijpen vindt plaats onder begeleiding van een ecooloog.
13. Om de effecten van de werkzaamheden te monitoren, worden in de daaropvolgende drie jaar (of tot is aangetoond dat voortplanting plaatsvindt in de bestaande hoofdburcht of de kunstburcht) controlebezoeken uitgevoerd bij de kunstburcht, de huidige hoofdburcht en in het preferent leefgebied. Deze controles vinden plaats in de meest geschikte periode voor inventarisatie van sporen: de periode september tot en met mei. Tijdens de controles wordt nagegaan of recente bewoningssporen (zoals uitwerp, snuitputjes, mestputjes, belopen wissels) aanwezig zijn. De controlebezoeken vinden minimaal 1x per jaar plaats, bij ontbreken van sporen vindt een tweede bezoek plaats om te beoordelen of aanvullende maatregelen nodig zijn. Van de resultaten wordt verslag gedaan.

4. Afsluiting en conclusie

Voor het aanbieden en in gebruik nemen van een kunstburcht zijn de randvoorwaarden gunstig. In de nabijheid van het plangebied is een geschikte locatie aanwezig voor de aanleg van een kunstburcht als vervanging voor de bijburcht en als tijdelijke uitwijklocatie. Staatsbosbeheer werkt mee aan de aanleg van de kunstburcht en de gemeente is akkoord. De hoofdburcht blijft behouden en het leefgebied blijft in zijn geheel functioneren tijdens en na de aanleg van de dijk. Alleen tijdens de werkzaamheden kan een mate van verstoring optreden, mitigerende maatregelen worden genomen om deze verstoring zoveel mogelijk tegen te gaan.

De gunstige staat van instandhouding van Dassen in Midden-Limburg komt niet in het geding (zie ook bijlage 2). Dassen zijn in Midden-Limburg niet zeldzaam en worden op tal van locaties (ook buiten natuurgebieden) aangetroffen. Er zijn geen redenen om niet tot verlening van de ontheffing Wet natuurbescherming over te gaan.

5. Literatuur

Bakker *et al.*, 2019. Dassen niet onder de indruk van grootschalige wegverbreding. De Levende natuur, jaargang 120, nummer 6, november 2019, pagina 245-249.

Bureau Meervelt, 2019. Effectenanalyse flora en fauna Beesel.

Bommel F. van, S. Vreugdenhil & M. La Haye, 2015. De Das. KNNV Uitgeverij.

Piza Roca, C., M.J.J. La Hage & E. Jongejans, 2014. Environmental drivers of the distribution and density of the European badger (*Meles meles*): a review. *Lutra* 57 (2): 87-109.

Websites:

www.AHN.nl

www.BIJ12.nl

www.Dasenboom.nl

www.ecogrid.nl

www.ProvincieLimburg.nl

www.Ruimtelijkeplannen.nl

www.zoogdiervereniging.nl

Bijlage 1 Leefwijze Das

Inleiding

In het Kennisdocument Das (BIJ12) is uitgebreide informatie opgenomen over de leefwijze van de Das, het bepalen van effecten van activiteiten en mogelijke maatregelen ten gunste van de Das. In dit hoofdstuk worden enkele aspecten uit dit Kennisdocument uitgelicht. Voor meer uitgebreide informatie over de Das wordt verwezen naar het Kennisdocument.

Dassen leven in gebieden met verschillende biotooptypen, vaak zijn dit zowel hooggelegen als laaggelegen gronden die op korte afstand van elkaar liggen. Het zijn meestal kleinschalige akker- en weidelandschappen met voldoende bosjes, houtsingels, singels en heggen die voor beschutting zorgen en dekking. Voor vestiging van burchten is bovendien een goed vergraafbare bodem nodig die het regenwater snel kan afvoeren (Kennisdocument Das, BIJ12). Dassen zijn territoriaal en leven in een clan van twee tot twaalf (of meer) dieren. Het aantal dieren binnen een territorium is afhankelijk van het voedselaanbod. Binnen een gebied waar Dassen aanwezig zijn horen niet alle delen tot het territorium van de clan. Andere onderdelen zijn meer of minder essentieel voor het functioneren van een burcht. De functionele leefomgeving van een vaste voortplantingsplaats of rustplaats (burcht) moet het volgende bieden:

- Voldoende rust en dekking op de burcht,
- Jaarrond een voldoende en een gevarieerd voedselaanbod op bereikbare afstand van de burcht,
- Oriëntatiemogelijkheden en schuilplekken, bijvoorbeeld in de vorm van houtsingels en hagen,
- Geen verstoring of versnippering van het territorium door wegen, kanalen en dergelijke,
- Geen verstoring door honden of recreatie (bijvoorbeeld mountainbiken of crossmotoren),
- Uitwisselingsmogelijkheden met nabijgelegen dassenpopulaties.

Voedsel

Regenwormen, vooral aanwezig in bemeste grasweiden, vormen in een groot deel van hun verspreidingsgebied het stapelvoedsel van de Das. Daarnaast eten Dassen dat wat voorhanden is. Als opportunist is de variatie aan voedsel groot: bosvruchten, valfruit, noten, eikels, granen (vooral Mais en tarwe), paddenstoelen, jonge zoogdieren (muizen, egels, mollen, ratten, hazen, konijnen en eekhoorns³) slakken en insecten (zoals kevers en wespen- en hommelmot) en de larven van langpootmuggen (emelten) en kevers (engerlingen) (BIJ12 Kennisdocument Das). Mais kan een belangrijke aanvulling zijn in het dieet van Dassen en is met name in de maanden augustus en september beschikbaar. Er zijn aanwijzingen dat in sommige situaties dassenfamilies tijdelijk verhuizen richting maisakkers om zo op een eenvoudige manier vetreserves voor de winterperiode aan te leggen. Er zijn echter grote verschillen in voedselinname te zien tussen de seizoenen en tussen de verschillende regio's waarin de Das voorkomt; wat makkelijk voorhanden is, wordt gegeten en er bestaat geen afhankelijkheid van een bepaald aanbod.

Kennisdocument BIJ12: *'In meer natuurlijke landschappen moeten Dassen meer inspanning leveren om voldoende voedsel te vinden. Er is daar minder eetbare biomassa te vinden en de plekken waar voedsel te vinden is liggen meer verspreid. Oude en structuurrijke eikenbossen bevatten wel jaarrond een hoger en gevarieerd aanbod aan voedsel en zijn dus ook belangrijke foerageergebieden'*. Variatie in de leefomgeving is van groot belang omdat niet alle delen het hele jaar geschikt zijn om voedsel in te zoeken; percelen met maisteelt en boomgaarden zijn met name in het najaar van belang.

Oppervlakte leefgebied Das

De grootte van de functionele leefomgeving wordt voornamelijk bepaald door het voedselaanbod. Bij een rijk voedselaanbod hebben Dassen voldoende aan een gebied van 30 tot 150 hectare, onder minder gunstige omstandigheden is een groter gebied nodig (150 tot 600 hectare in marginaal gebied); territoriumgrenzen en het gebruik van bestaande burchten kunnen door de tijd variëren afhankelijk van het voedselaanbod. Het foerageergebied ligt tot 1,5 tot 12 kilometer van de burcht.

³ Van Bommel et al., 2015.

Dassen zijn territoriaal en blijven het gehele jaar binnen hun territorium. Er is dus geen sprake van seizoensgebonden migratie. Wel vindt dispersie plaats: het ongericht uitzwerven van individuen op zoek naar een nieuwe vestigingsplaats (vaak juvenielen of subadulten).

Nachtelijke leefwijze

In Nederland zijn Dassen vrijwel uitsluitend 's nachts actief behalve in de periode met erg korte nachten (voorjaar en vroege zomer); in deze periode verschijnen ze al bij daglicht en kunnen ze ook pas thuiskomen als het weer licht is. In de winter komen Dassen vaak pas na middernacht uit de burcht, de nachtelijke bezoeken zijn dan korter. Bij echte kou en/of sneeuw kunnen ze dagenlang en zelfs wekenlang in de burcht blijven⁴.

⁴ *Van Bommel et al., 2015.*

Bijlage 2 Gunstige staat van instandhouding Das

Tekst van <https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=21936> uit 2015 (jaar van de Das): 'In 1982 werd de das in het Verdrag van Bern voor het eerst aangemerkt als beschermde diersoort. En in die periode herstelde de dassenpopulatie in Nederland zich langzaam mede dankzij het werk van de Vereniging Das&Boom. In 1984 kwam na veel overleg tussen allerlei partijen het Dassenbeleidsplan tot stand. Het plan beoogde herstel van de verspreiding, verbetering van leefgebieden en herintroductie in gebieden waar de das volledig was uitgeroeid. Het uiteindelijk doel was dat er in 2000 weer 5.000 dassen in de Nederlandse natuur zouden rondlopen.

Dat lijkt gelukt. Onderstaande kaartjes (zie bijgevoegde link) geven een goed beeld van de ontwikkelingen in de verspreiding. Je ziet in welk atlasblok ten minste 1 al dan niet bewoonde burcht aanwezig is. In 1960 is de verspreiding van de das verbrosseld maar breed, in 1980 zijn er nog enkele kernen (Veluwe, Zuid-Limburg, Noord-Limburg), in 1990 zijn veel kleine relicten in West-Nederland verdwenen, maar in Noord-Nederland zijn de eerste tekenen van herstel te zien, geholpen door herintroducties. Na 2000 groeien de populaties weer aan elkaar en treedt verdichting op.'

Op de site <https://www.verspreidingsatlas.nl/8496126#> is te zien dat de verspreiding in Limburg (op schaal van atlasblokken 5 x 5 km) vrijwel aaneengesloten is. Op grond van de ruime en aaneengesloten verspreiding komt de gunstige staat van instandhouding in Limburg door de passieve verplaatsing bij Beesel niet in gevaar.

